

М.Ю. Байло

ЗАСТОСУВАННЯ ОСВІТНЬОГО ПОРТАЛУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ У ВНЗ

У роботі запропоновано концептуальний підхід до викладання в ВНЗ України дисциплін професійного напрямку з використанням освітнього порталу. Розглянуті шляхи реалізації дидактичних принципів при використанні освітніх порталів для викладання дисциплін професійного циклу.

Ключові слова: освітній портал, інформаційні технології, вища професійна освіта.

М.Ю. Байло

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПОРТАЛА ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ ВУЗОВ

В работе предложен концептуальный подход к преподаванию в ВУЗах Украины дисциплин профессиональной направленности с использованием образовательных порталов. Рассмотрены пути реализации дидактических принципов при использовании образовательных порталов для преподавания дисциплин профессионального цикла.

Ключевые слова: образовательный портал, информационные технологии, высшее профессиональное образование.

M. Y. Baylo

USE OF THE EDUCATIONAL PORTAL FOR PROFESSIONAL EDUCATION UNIVERSITIES

In the proposed conceptual approach to teaching in higher educational Institutions of Ukraine disciplines of professional orientation with the use of educational portals. The ways of implementation of didactic principles in the use of educational portals for teaching disciplines of professional cycle.

Keywords: educational portal, information technology, higher professional education.

Стаття надійшла до редакції 13.03.2013

УДК 378.091.31:811.112.5

*Балашова Світлана Сергіївна
м. Вінниця, Україна*

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Постановка проблеми. У зв'язку з орієнтацією зовнішньої політики України на поглиблення міжнародних економічних відносин з країнами

Європи питання підготовки конкурентоспроможних фахівців-економістів, які володіють іноземними мовами, стає все більш актуальним.

Знання іноземних мов як засобу соціального спілкування є невід'ємною частиною суспільного розвитку нашого часу. В Україні якість освіти сучасних студентів як майбутніх фахівців пов'язана з необхідністю оволодіння іноземними мовами, що сприятиме їхній мобільності у Європі і має відповідати міжнародним уявленням щодо основних компетенцій справжнього фахівця. Це вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту, методик викладання мови, оцінювання набутих знань відповідно до визначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця типових завдань та вмій їх застосування у його діяльності; розвиток діяльнісної комунікативної компетенції [2, с. 8].

Аналіз попередніх досліджень. Про актуальність питання необхідності використання інноваційних технологій навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей свідчать чисельні публікації таких авторів як Матвієнко О.В., Гришкова Р.О., Козаков В.А., Сорокіна Н.Д. та ін., що визначають інноваційне навчання як процес і результат такої навчальної діяльності, яка стимулює появу змін в існуючій культурі, соціальному середовищі. Інноваційне навчання, поза підтримкою існуючих традицій, ініціює активний відгук на проблемні ситуації, що виникають як перед окремою людиною, так і перед суспільством [1; 3].

Основна функція інноваційного навчання – це не стільки підготовка до життя, скільки безпосереднє включення в сам життєвий процес, що можна здійснити лише за умов оволодіння прийомами саморозвитку та самоосвіти. Таким чином, основна мета інноваційного навчання – це навчити людину вчитись у будь-якій ситуації. В основі моделі інноваційного навчання – спільна діяльність студента і викладача у формі діалогу, міжособистісних взаємодій та інтенсивного занурення в предмет [3, с. 116].

Мета статті полягає в обґрунтуванні доцільності використання передового досвіду Гете-Інституту у навчанні німецькій мові та застосування його інноваційних методик навчання, обумовлених орієнтацією на ключові вміння, яких повинні набути майбутні фахівці, що вивчають дисципліну «Німецька мова за професійним спрямуванням».

Виклад основного матеріалу. Іншомовна професійна підготовка фахівця економічного профілю повинна відповідати вимогам часу, бути зорієнтованою на розширення кола професійних ролей та функцій, перспективу міжнародної співпраці, забезпечувати можливість мобільності як науковців, так і студентів у межах світового освітнього простору. Мета, якої необхідно досягнути, це формування у студентів нефілологічних спеціальностей іншомовної соціокультурної компетенції в процесі фахової підготовки. Специфіка іншомовної підготовки студентів економічних на-

вчальних закладів повинна відповідати вимогам Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти і передбачати дотримання сучасних дидактичних та методичних принципів навчання іноземних мов: інтерактивності, інтеграції, мовленнєво- мисленнєвої активності, контекстуалізації, домінуючої ролі безперекладної семантизації, інтернаціоналізму та плюрилінгвізму, варіативності та раннього професійного спрямування в навчанні іноземної мови [3].

До педагогічних засад, здатних забезпечити формування іншомовної компетенції, віднесено інноваційне навчання професійного іншомовного спілкування. Приймаючи до уваги те, що основна мета інноваційної освіти - навчити людину поповнювати свої знання у будь-якій ситуації, зазначимо, що в основі інноваційної освіти лежить спільна діяльність студента і викладача у формі діалогу, міжособистісних взаємодій та інтенсивного занурення в предмет [3].

Інноваційне навчання іноземної мови передбачає відмову від переказу навчальних текстів та інших репродуктивних методів навчання та перехід до рівноправного діалогічного спілкування, моделювання реальних життєвих ситуацій, впровадження інтерактивних видів роботи: методу проєктів, мозкової атаки, кейс-методу, рольових ігор тощо. Воно сприяє формуванню критичного мислення студентів та здатності застосовувати отримані знання в конкретних ситуаціях [1, с. 118].

Завдяки педагогічній співпраці та активній участі у розробці навчальних програм, планів і підручників, завдяки різноманітним пропозиціям у підготовці та підвищенні кваліфікації вчителів німецької як іноземної, Гете-Інститут має безпосередній вплив на виникнення або модифікацію концепцій вивчення та викладання іноземної мови. На відміну від традиційних лекцій, практичних і семінарських занять, активні форми й методи навчання на заняттях Гете-Інституту дозволяють наблизити навчальний процес до реальності, імітуючи професійну діяльність, що сприяє формуванню іншомовної компетенції.

Гете-Інститут — це всесвітня мережа культурних центрів Федеративної Республіки Німеччина, що популяризує вивчення німецької мови за кордоном і підтримує міжнародну співпрацю в культурній сфері, подає детальну інформацію про культурне, суспільне й політичне життя Німеччини. Мережа Гете-Інститутів, Гете-центрів, культурних товариств, читальних залів, екзаменаційних центрів та центрів вивчення німецької мови більш ніж 50 років виконує центральні завдання культурної й освітньої політики за кордоном.

Один із основних напрямів роботи Гете-Інституту є викладання німецької мови як іноземної, проведення мовних курсів та екзаменів, розробка навчальних матеріалів та підвищення кваліфікації викладачів німецької

мови. Крім того, в межах цієї галузі, Гете-Інститут бере участь у наукових дослідженнях та ініціативах мовної політики. Гете-Інститут є основним партнером в ініціативі "Школи: Партнери майбутнього".

Гете-Інститут в Україні поставив перед собою такі завдання:

- виступати посередником та співучасником у німецько-українському діалозі в культурній та освітній сферах;
- сприяти зростанню й підтриманню інтересу до Німеччини;
- надавати інформацію про Німеччину;
- сприяти вивченню німецької мови в Україні;
- підтримувати діалог між Європою та східноєвропейськими культурами (<http://www.goethe.de/ins/ua/kie/>).

Гете-Інститут пропонує диференційовану програму мовних курсів. Починаючи з курсів для початківців аж до найвищого рівня слухачі займаються мовою за комунікативними методиками, готуючись до центральних іспитів Гете-Інституту.

Наприклад, успішна здача іспиту „Ділова німецька мова“ Prüfung Wirtschaftsdeutsch International (PWD) служить підтвердженням того, що фахівець може належним чином порозумітися у повсякденних професійних ситуаціях та адекватно реагувати. Іспит відповідає п'ятому рівню (C1) відповідно до шестирівневої шкали вмінь та навичок Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти.

Після успішної здачі іспиту (майбутній) фахівець зможе, наприклад:

- розуміти складну усну та письмову інформацію німецькою мовою та компетентно висловлюватися в усній та письмовій формі на професійні та наукові теми,
- опрацьовувати широкий мовний спектр комплексних та фахових складних автентичних усних та письмових текстів наукової тематики,
- коректно, відповідно до ситуації та диференційовано висловлюватися німецькою мовою на професійні та наукові теми,
- належним чином здійснювати ділове письмове листування тощо (<http://www.goethe.de/ins/ua/kie/lrn/prf/pwd/ukindex.htm>).

Цілі занять з німецької мови за професійним спрямуванням у ВНЗ сформульовані у «Рамковій Програмі з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України», яка є принципово новим вихідним документом, на основі якого розробляються Типові програми з німецької мови для конкретної спеціальності ВНЗ України. Дана Рамкова Програма є продовженням європейського проекту «Німецька як мова професійного спілкування у ВНЗ країн Європи», що здійснюється за підтримки Гете-Інституту. Закладені в основу Рамкової Програми зміст,

цілі, принципи та методи навчання базуються на новітніх досягненнях педагогіки, психології, лінгвістики та методики викладання іноземних мов. Це дозволяє організувати навчальний процес з урахуванням сучасних вимог до професійної підготовки майбутнього фахівця [6, с. 1].

Під інноваційними засадами Рамкової Програми слід розуміти:

- розвиток діяльнійсної комунікативної компетенції, що передбачає оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та комунікативне використання німецької мови як у повсякденних, загальних ділових, так і у фахових ситуаціях;
- професійна і фахова спрямованість, що передбачає залучення професійних навичок, умінь та знань;
- усвідомлення міжкультурних відмінностей та зв'язків між власною та іноземними культурами;
- формування тематичних мереж для визначення змісту навчального процесу;
- система оцінювання рівня сформованості комунікативної діяльнійсної компетенції студентів з урахуванням рівнів володіння іноземною мовою, визначених у Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти.

Професійно зорієнтоване заняття з німецької мови як іноземної – це насамперед мовне заняття, професійний зміст якого зростає від першого до останнього семестру [6, с.9].

Отже, мета занять з німецької мови за професійним спрямуванням у ВНЗ – це розвиток діяльнійсної іншомовної компетенції як у повсякденних, загальних ділових, так і у фахових ситуаціях, які, поряд з навчанням іншомовного спілкування, передбачають усвідомлення студентом зв'язків між власною та іноземними культурами, розвиток та активізацію міжфахового мислення, формування навичок та вмінь автономного навчання, спрямованого на формування у студента особистої відповідальності за результати навчання шляхом організації навчального процесу спільно з викладачем.

До професійно і фахово-орієнтованих технологій в навчальному процесі належать організація роботи і часу, візуалізація, презентація, ведення розмови/дискусії та/або керування ними, аналіз професійних ситуацій, метаплан, майнд-меппінг тощо. Зазначені технології можуть знайти своє застосування насамперед у таких формах організації занять як проектна робота та ділові ігри. Останні відкривають можливості для творчої та експериментальної діяльності і навчання, якими керують самі студенти [6, с.16].

Можливості застосування ігрових технологій у навчальному процесі та їх використання у професійній підготовці фахівців розкрито у працях А.Вербицького, В.Платова, В. Щербань, Л. Волкової, Л.Якубовської та ін.

Питання організації навчання за методом проектів розглядалися у працях Д. Дьюї, У. Х. Кілпатрика, Л. Є. Левіна, Д. Пітта, С. Т. Шацького, О. С. Полат, Г. К. Селевка, В. Д. Симоненко, І. А. Сасової, М. Б. Романовської, С. Яшук, А. Вольерс, Ш. Ланг, Е.Юнг та ін.

Ділові ігри у підготовці фахівців до професійного спілкування іноземною мовою є методом активізації її вивчення, який базується на поєднанні індивідуального та групового навчання. Як рольові, так і ділові ігри сприяють формуванню навичок діалогічного та монологічного мовлення, активізації мовленнєвої діяльності, вихованню засобами іноземної мови.

Ділова гра є засобом моделювання різноманітних умов професійної діяльності шляхом пошуку нових засобів її виконання. Ділова гра імітує певні аспекти людської діяльності та соціальної взаємодії. Гра є ефективним методом навчання, оскільки усуває протиріччя між абстрактним характером предмету та реальним характером професійної діяльності. Вона дозволяє знайти рішення складних проблем завдяки застосуванню спеціальних правил ведення дискусій, обговорення проблеми, стимулюванню творчої активності студентів (наприклад, методом мозкового штурму). Крім того, ділові ігри дозволяють майбутнім фахівцям розкрити свої власні якості, навчитися працювати у команді, сприяють розвитку навичок критичного мислення, комунікативних навичок, розв'язання проблем, відпрацювання різних варіантів поведінки в проблемних ситуаціях, вихованню розуміння позиції інших людей.

Нині широкого застосування в навчальному процесі набув метод проектів, який завжди передбачає для вирішення проблеми, з одного боку, використання різних методів, з іншого — інтегрування знань, умінь з різних галузей науки. Проектна робота є об'єднаною навчально-пізнавальною творчою діяльністю студентів-партнерів, які мають спільну проблему, мету, способи діяльності, узгоджені методи, спрямовані на досягнення загального результату сумісної діяльності, а метод проектів є тим методом, в основі якого лежить розвиток пізнавальних, творчих навичок учнів, умінь самостійно конструювати свої знання та орієнтуватися в інформаційному просторі, розвивати своє критичне мислення [5, с.6].

Наведемо приклад організації заняття із використанням ігрових технологій із залученням ресурсів мережі Інтернет для студентів-менеджерів туризму з теми «Туристи у Гамбурзі».

Метою гри є навчити студентів уміти орієнтуватися у незнайомому місті, планувати поїздку (забронювати готель, вибрати транспортний засіб та дізнатися, як дістатися до міста та скільки коштують квитки, як організувати вільний час та що відвідати).

Студенти розподіляються на групи – туристів та експертів. Кожен турист отримує картку, в якій пропонуються мовні засоби для ведення розмови з заданої теми, зазначаються вік, соціальний статус, інтереси та преференції кожного (наприклад, хтось надає перевагу подорожі літаком та проживанню у великому готелі у центрі міста, хтось хотів би забронювати невеличкий тихий готель, хтось полюбає театр, інший – джазові концерти та ін.). Завдання «експертів» – працівників туристичної служби міста (відділень «Готелі», «Транспортне сполучення», «Організація вільного часу. Визначні місця») – зробити, враховуючи бажання «туристів», відповідні пропозиції щодо зручного перебування у місті. Виконання цього завдання вимагає відповідної підготовки. Викладач може попередньо підготувати актуальну інформацію, роздрукувавши її, або запропонувати студентам самим зібрати інформацію, використовуючи сайти міста у мережі Інтернет.

Отже, під час навчання фахівців професійному спілкуванню іноземною мовою з використанням ігрових технологій забезпечується формування комунікативної компетенції студентів. Ігри у підготовці фахівців до професійного спілкування іноземною мовою (ігрові дискусії, ігрові ситуації, рольові ігри, ділові навчальні ігри) є ефективним засобом вирішення завдань формування фахівця, який не тільки готовий до професійної діяльності, але й сформований як творча і соціально-активна особистість.

Студенти використовують свої мовні, міжкультурні, методичні та фахові знання для реалізації проекту, що передбачає планування, пошук, систематизацію, презентацію, а іноді й виготовлення цільового продукту і його випробування.

Варто зупинитися на можливостях використання ресурсів Веб 2.0 у навчальному процесі. Дослідження процесу інформатизації та комп'ютеризації освіти, а також психолого-педагогічне обґрунтування можливостей використання засобів сучасних інформаційних технологій сервісів Веб 2.0 у навчальному процесі висвітлено в працях Є.С.Полат, Є.Д. Патаракина, Р. С. Гуревича, М.Ю.Кадемії, Б.Додж, Р. Донат, С.Гербер та ін.

На одному з сайтів Гете-Інституту пропонується ціла низка методично-розроблених веб-квестів, які можуть бути використані на заняттях у ВНЗ та у самостійній роботі студентів, оскільки містять всі необхідні пояснення (<http://www.goethe.de/ins/pl/kra/prj/que/uws/ein/deindex.htm>):

Веб-квести можуть бути використані у навчанні різним дисциплінам, але особливо корисними вони є у навчанні іноземним мовам, оскільки вони представляють собою міні-проекти, засновані на пошуку інформації в Інтернеті. Навчання із веб-квестами є активним, самостійним, конструктивним, ситуативним, автономним, соціальним процесом. Автономне навчання сприяє тому, що студенти вчаться засвоювати технології та стратегії навчання, самостійно підходити до вирішення проблем, а також переносити набуті знання і стратегії на інші сфери діяльності. Автономне навчання є основою усвідомленого самостійного неперервного навчання і формує гнучку реакцію на можливі професійні зміни.

Під час виконання веб-квестів розвиваються такі вміння:

- використання інформаційних технологій для вирішення професійних завдань (пошук необхідної інформації, оформлення результатів пошуку у презентації, кліпи, веб-сайти та ін.);
- автономне навчання та самоорганізація;
- робота в групі (планування роботи та розподілення ролей в групі, взаємодопомога);
- уміння знаходити декілька способів рішення проблемної ситуації, вибір та обґрунтування найбільш раціонального варіанту;
- навички проведення презентацій (представлення результатів виконаного завдання), ведення дискусії тощо.
- веб-квест – це не що інше, як сценарій організації проектної діяльності учнів з будь-якої теми.

Переконливих причин для використання веб-квестів досить багато. Це легкий спосіб включення Інтернету в навчальний процес, у процес вивчення мов, при цьому не потрібно особливих технічних знань. Квест може

виконуватися індивідуально, але найкращим чином він виконується в групі. При цьому досягаються дві основні мети навчання мови – комунікація та обмін інформацією. Веб-квести розвивають критичне мислення, такі вміння як уміння порівнювати, аналізувати помилки і перспективи, класифікувати, мислити абстрактно. Студенти не просто збирають інформацію, а й трансформують її, щоб виконати завдання, вирішити поставлену проблему. У студентів підвищується мотивація, вони сприймають поставлене завдання як реальне і корисне, як таке, що може бути застосоване на практиці, удосконалюють мову, що веде до підвищення ефективності навчання.

На Інтернет-сайтах Гете-Інституту також представлені можливості застосування ресурсів Веб 2.0 у навчальному процесі, які відповідають сучасному етапові розвитку інтерактивних технологій. Наприклад, сайт <http://www.goethe.de/frm/deindex.htm> містить інтерактивні вправи, ігри, подкасти, відеоматеріали, програмне забезпечення для сучасних пристроїв для комунікації, що уможливує вивчення німецької мови в цікавий, сучасний, ефективний спосіб.

Висновок. Отже, використання передового досвіду Гете-Інституту у навчанні німецькій мові та застосування інноваційних методик навчання сприяють оволодінню студентами ключовими вміннями, які становлять одну із складників професійної комунікативної діяльності.

Список літератури: 1. Гришкова Р.О. Інноваційні технології формування іншомовної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей // Наук. праці МДГУ ім. П. Могили. – Том 42. – Випуск 29. – 2005. – Миколаїв. – С. 117-122. 2. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед.наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. - К. : Ленвіт, 2003. - 237 с. 3. Козаков В.А., Дзвінчук Д.І. Психолого-педагогічна підготовка фахівців у непедагогічних університетах: Монографія. – К.: ЗАТ “НІЧЛАВА”, 2003. – 140 с. 4. Костенко Н.І. Специфіка іншомовної підготовки студентів ВНЗ економічного профілю // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_6/12knizep.pdf. 5. Полат Е. и др. Что такое проект: Типология проектов // Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. – 2004. – № 5-6. – с. 10-17. 6. Рамкова Програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України. – К.: Ленвіт, 2006. – 90 с.

Bibliography (transliterated): 1. Grishkova R.O. Innovacijni tehnologii formuvannja inshomovnoї kompetencij studentiv nefilologichnih special'nostej // Nauk. praci MDGU im. P. Mogili. – Tom 42. – Vipusk 29. – 2005. – Mikolaiv. – S. 117-122. 2. Zagal'noevropejs'ki Rekomendacii z movnoї osviti: vivchennja, vkladannja, ocinjuvannja / Naukovij redaktor ukrains'kogo vidannja doktor ped.nauk, prof. S. Ju. Nikolaeva. - K. : Lenvit, 2003. - 237 s. 3. Kozakov V.A., Dzvinchuk D.I. Psihologo-pedagogichna pidgotovka fahivciv u

nepedagogicchnih universitetah: Monografija. – K.: ZAT “NICH LAVA”, 2003. – 140 s. 4. Kostenko N.I. Specifika inshomovnoї pidgotovki studentiv VNZ ekonomichnogo profilju // [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Znpkhist/2012_6/12knizep.pdf. 5. Polat E. i dr. Chto takoe proekt: Tipologija proektov // Vidkritij urok. Rozrobki, tehnologii, dosvid. – 2004. – № 5-6. – s. 10-17. 6. Ramkova Programa z nimec'koї movi dlja profesijnogo spilkuvannja dlja vishnih navchal'nih zakladiv Ukraїni. – K.: Lenvit, 2006. – 90 s.

С.С. Балашова

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

У статті обґрунтовано питання доцільності використання передового досвіду Гете-Інституту у навчанні німецької мови та застосування інноваційних методик навчання, обумовлених орієнтацією на ключові вміння, яких повинні набути майбутні фахівці, що вивчають дисципліну «Німецька мова за професійним спрямуванням».

Ключові слова: Гете-Інститут, навчання німецької мови, інноваційні методики навчання.

С.С. Балашова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ МЕТОДИК ОБУЧЕНИЯ ГЕТЕ-ИНСТИТУТА В ФОРМИРОВАНИИ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

В статье рассматривается вопрос о целесообразности использования передового опыта преподавания Гете-Института в формировании иноязычной компетенции, а именно профессионально ориентированных технологий с ориентацией на развитие основных умений, которыми должны владеть будущие экономисты, изучающие «Немецкий язык для профессии».

Ключевые слова: Гете-Институт, обучение немецкому языку, инновационные методики обучения.

S.S. Balashova

USAGE OF GOETHE-INSTITUT INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR FOREIGN-LANGUAGE COMPETENCE OF FUTURE ECONOMISTS

The article deals with the problem of the necessity of the active usage of the Goethe-Institut innovative technologies, such as projects, business games, webquests etc for the development of the future economists' foreign-language competence.

Keywords: Goethe-Institute, German language course, innovative methods of teaching.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2013

УДК 378.147.88

Бесараб Тетяна Петрівна